

ÖSTRA GÖTALAND – VISION 2035

ETT SCENARIO FÖR TILLVÄXT SOM SÄTTER REGIONEN PÅ KARTAN

Sammanfattning

Regionens tillväxt har imponerat på omvärlden. Ett antal framsynta vägval i perioden 2015 till 2020 anses allmänt vara bakgrunden till den positiva utvecklingen. Framsynta politiker såg möjligheterna till samverkan över länsgränserna, med industrin och satsningar på teknik i skolan gjorde skillnad – nu fanns en god tillgång på tekniker efter flera års brist i kölvattnet på 40-talisternas pensionsavgångar. Nordisk samverkan på flera forskningsområden gav resultat och medicinforskning var ett av flera etablerade framtidsområden. Regionens tillväxt främjades av goda kommunikationer både regionalt och nationellt och ett nytt gemensamt koncept för flygplatserna i Norrköping och Linköping gav den nödvändiga internationella kontakten med omvärlden. Besökare från hela världen kommer nu på besök till region East Sweden som blivit teknikföretagens nya centrum i norra Europa.

Fjärde Tankesmedjan
www.fjardetankesmedjan.se

Ny transportinfrastruktur banade väg för ny regionbildning och ökad tillväxt

Regionens tillväxt har imponerat på omvärlden. Ett antal framsynta projekt som startade i perioden 2015 till 2020 anses allmänt vara bakgrunden till den positiva utvecklingen. Besökare från hela världen kommer nu på besök till region East Sweden som blivit teknikföretagens nya centrum i norra Europa.

Beslutet om Ostlänken, snabbspåret till Stockholm, initierade flera utredningar om hur regionen skulle växa och hur framförallt spårdragningen genom Linköping skulle lösas - en utmaning som till en början försenade projektet. När nytt stationsläge och tunnlar vid resecentrum i Linköping fick stå tillbaka framför hur infrastrukturen för kollektivtrafik skulle lösas, inom tätorten och regionen, så tog utvecklingen fart.

Den nya regionindelningen, Östra Götaland, blev en ny storstadsregion med över 1 miljon innevånare. En försvarlig andel av statens medel i den nationella planen allokerades om till regionen och gav en skjuts till investeringar i ny transportinfrastruktur - nu fanns goda tågförbindelser med tät trafik till den nya regionens sydöstra delar som tidigare hämmats i sin utveckling p.g.a. svaga förbindelser till regionens centra. Den nya planeringsdoktrinen för en levande region blev det stora genombrottet – **fysisk planering för transportinfrastruktur och bostadsförsörjning på regional nivå lättade på trycket i regionens stora städer och gav en ökad tillväxt i regionens små kommuner** vars resurser nu kunde tillvaratas. Finspång och Söderköping blev nya attraktiva förorter till Norrköping när satsningen på tågförbindelser till Norrköping blivit färdig – E22:ans pendlingstrafik halverades när den dagliga pendlingen kunde ske med effektiv spårburen trafik. Norrköpings fortsatta satsningar på spårvagnar gav också resultat – andelen resande med kollektivtrafiken ökade kraftigt.

Genom nytänkande från den politiska ledningen i Linköping så fokuserades nu på vilka funktionella stråk som var viktigast att utveckla i regionen. Spårdragningen genom Linköping underlättades genom att passerande tåg kunde passera utanför stadskärnan – stora besparingar kunde göras på bibehållet stationsläge, enklare brokonstruktion över Stångån och mindre behov av bullerdämpning. Allt fokus var på att få regionen att hänga ihop och det krävde upprustning av regionens matarbanor – hela södra delen av regionen fick därmed ta del av tillväxten med Linköping som motor. Attraktiva boendemiljöer i södra Östergötland kunde exploateras och bidrog till regionens attraktionskraft.

Linköping fick ett utbyggt spårvägssystem med nya stationer vid US, Vallastaden, Universitetet och nya pendeltågsstationen i Malmslätt. Det blev den nödvändiga avlastningen på stadskärnan – buss och biltrafik i city kunde begränsas och miljöbelastning i city minskade. Pendlarna kunde nu nå stadskärnan från två anslutningspunkter – via Resecentrum och den nya pendeltågstationen i Malmslätt. Snabba byten till höghastighetståg förkortade resan till Stockholm som nu gick på 50 min.

Den första spårtaxibanan i Linköping var precis invigd – nu fanns en effektiv högbana som band ihop garnisonen och de södra delarna av Linköping och fler banor låg i projekteringsstadiet.

Det som förvånade alla, sett i ett 20 års perspektiv, var att trafiken blivit i det närmaste helt balanserad – **ankommande resenärer hade ökat så kraftigt att inresande till regionens centra, Norrköping och Linköping, var något större än utresande** – en utveckling som ingen väntat sig vid projekteringen av Ostlänken. Den totala resenärsutvecklingen hade också ökat kraftigt och nya prognosjusteringar fick göras ett flertal gånger – antalet bytande resenärer till och från snabbtåget följde prognos men den interregionala tillväxten slog alla förväntningar. De nya effektiva kollektivtrafikstråken gav bränsle till regionens fortsatta tillväxt.

Linköping och Norrköping i reell samverkan och tidiga tekniksatsningar i skolan stimulerade teknikutbildning och forskning

Norrköping och Linköping sågs nu som tvillingstäder och all planering gjordes från ett samfällt perspektiv, istället för konkurrens dem emellan så fokuserades nu på komplementära förmågor – gemensamma arbetsgrupper och gemensamma kommunstyrelsemöten blev ett naturligt inslag för att bereda ärenden till regionfullmäktige. Flygplatsfrågan hade äntligen fått en lösning – **från den 1 mars 2020 opererar flygplatserna i Norrköping och Linköping som en gemensam flygplats (LiNo Airport) med gemensam ledning**. Nu kunde flygplatsernas individuella styrkor utnyttjas fullt ut och ett nytt koncept för terminaltrafik mellan flygplatser, citykärnor och resecentrum i Norrköping och Linköping gjorde det enkelt och effektivt att byta för alla resande – till/från städernas kollektivtrafik och till/från tåg i Norrköping och Linköping. Anslutningen till snabbtåget blev den slutliga succén.

Men den egentliga anledningen till regionens utveckling fick man söka på andra håll. **Linköping och Norrköping hade blivit ett nytt teknikcentrum för hela landet** och i flera discipliner ett centrum för hela Europas forskning. Många storstadsmänniskor sökte sig till regionen för den fina miljön och för det stora utbudet av kvalificerat arbete inom forskning och utbildning.

Universitet hade goda vitsord redan på 2010 talet men det som accelererat utvecklingen gick att finna i tidiga satsningar på skolan, redan i Grundskola och på Gymnasieutbildningar, som stimulerat teknikintresset på bred front och som medfört ett uppsving för teknikintresset.

Satsningarna på teknik i tidig ålder, på grundskole- och gymnasienivå, tog fart när industrin gick samman och sponsrade ett teknikstipendium, som riktades till elever och goda pedagoger – en plattform som sedan växte när politiker och beslutsfattare på skolans område insåg potentialen också för att integrera barn från andra kulturer. Teknik och skapande blev en plattform för integration över olika kulturer och trosuppfattningar. Framgångarna på teknikutbildningens områden smittade av sig – nu fanns både bredd och spets på skolans område och kunskap hade fått förnyad status.

Detta gav en stark påverkan på utformningen av olika program på gymnasienivå - programmering blev ett obligatoriskt ämne på ett par teknikgrenar, utbildning i användning av standardprogramvaror för skriv, räkne och presentation blev obligatoriskt på gymnasiet för att nämna några direkta konsekvenser. Samverkan mellan industri och gymnasieutbildningar tog fart – utbildningsplatser och praktik erbjöds på bred front och skapade en tidig stimulans mellan teori i skolan och praktik i verkligheten. Inflödet av sökande till de tekniska grenarna på Universitetet slog alla rekord och en stor inflyttning av studenter från hela landet och från framförallt de nordiska grannländerna stimulerade till flera forskningsprogram på Nordisk nivå - forskningsprogram som nu fick en betydligt bredare finansiering än tidigare. De nordiska länderna samlades äntligen till gemensamma program som stimulerade tillväxten i hela Norden. **East Sweden blev ett nav och en helt ny samlingspunkt för nordiska forskningsprogram.**

Forskare från hela världen sökte sig till regionens forskningscentra för att delta i olika forskningsprogram inom området medicinteknik som nu blivit ett stort forskningsområde och där tidigare genombrott på smart bildbehandling nu skapat flera nya tillämpningsområden för behandling av olika sjukdomar. Regionen hade genom god samverkan mellan Universitet, olika teknikföretag och forskning inom svårbehandlade sjukdomar blivit ett nytt medicinsktekniskt centrum i Europa och på flera områden så höll man en ledande position i världen. Och, den höga kvaliteten och bredden på skolans område attraherade familjer som prioriterade barnens utbildning.

Samverkan över kommungränser och mellan offentliga och privata initiativ säkrade regionens attraktionskraft

Satsningen på ny transportinfrastruktur har vänt flyttflödena – attraktiv mark har iordningställts för nybyggnation i tidigare avfolkningskommuner, **nu är det attraktivt att bo på landet och de små kommunerna växer**, deras service förbättras gradvis och trycket på de stora städerna Linköping och Norrköping har lättat. Här kan nu god planering gå före kvantitativa byggåtagande – städernas kollektivtrafik får en central plats i den fysiska planeringen och satsningen på spårburen trafik ger attraktiva kommunikationsmöjligheter – nu är bilen inte längre förstahandsval för bekväma stadsbor, utvecklingen har vänt och andelen resande med kollektivtrafiken slår nya rekord för varje år.

Den ensidiga byggnationen av bostadsrätter i förtätade citykärnor som var förhärskande i slutet på 2010 talet ersattes av en regional planeringsdoktrin – **nu fungerar den nya Regionens kollektivtrafiksatsningar som ett sammanhållande kitt mellan stad och land och fått rollen som motor för regionens bostadsbyggande.**

Satsningar på projekt som underlättar för nyanlända att komma i arbete har rönt stort intresse från omvärlden – den initiala satsningen på Portalen som inleddes i Norrköping redan 2014 har nu fått efterföljare i alla kommuner och arbetet bedrivs i nära samarbete mellan det offentliga och civilsamhället. **Den genomsnittliga tiden för nyanlända att komma**

i arbete har minskat från 7 till 2 år och regionen toppar därmed statistiken i landet. Svenska undervisning och andra jobbförberedande insatser går hand i hand med jobsökningar och riktade utbildningsinsatser.

En väl utvecklad matchningsprocess är i drift sedan flera år och har åtgärdat flera av de kompetensbrister som Regionen tidigare drabbats av.

En del av regionens teknikhistoria började som bekant med SAAB och utvecklingen av stridsflygplan redan på 1950-talet men en bortglömd del var dataindustrin i Linköping och dess betydelse för bildandet av Linköpings högskola, senare Universitet, och teknikparken i Mjärdevi, där kompetens från Datasaab lade grunden till en högklassig utbildning och en fortsatt civil teknikutveckling¹.

Framsynta politiker såg nu de fortsatta utvecklingsmöjligheterna och flera utvecklingsforum bildades där man slog bryggor till industrins och forskningens behov – ett starkt fokus på Ostlänken förbyttes i reella diskussioner om hur skolans roll kunde utnyttjas mer systematiskt, hur infrastruktur för kollektivtrafiken kunde göra regionen mer attraktiv för boende, hur utbudet av bostäder kunde växa snabbare om man planerade i ett regionalt perspektiv, hur stödet till start-up företag kunde stimuleras etc. Våra politiker såg också möjligheten att få bidrag från EU och en stor del av infrastruktur satsningarna kunde därför genomföras med ett kraftfullt ekonomiskt stöd från EU.

Samverkan lokalt, regionalt och på EU nivå gav goda resultat – regionens tillväxttal, antalet nystartade företag, elevernas resultat i skolorna, antal sökande till de tekniska linjerna – på alla parametrar så hamnade regionen i topp och attraherade därför investerare från alla världens hörn, som i sin tur genererade nya företag och nya tillväxtmöjligheter.

Blomstrande näringsliv i en region med starka förtecken för hållbarhet

Tillgången till duktiga tekniker var en utslagsgivande fråga när nya företag etablerade sig i regionen!

Tillgången till attraktiva boendemöjligheter och goda klimatsmarta kommunikationsmöjligheter blev ett fundament för att duktiga tekniker skulle slå ner sina bopålar i regionen – utländska experter angav enhälligt den goda miljön för familj och barn och utbudet av intressanta arbetsmöjligheter som anledning till deras val av att bosätta sig i regionen.

¹ Historien om Datasaab dokumenterades av en entusiastisk skara duktiga tekniker på 1990-talet för att senare kunna användas för forskningsändamål. 2020 fick historien om Datasaab en mer framträdande roll då Flygvapenmuseet i Malmslätt öppnade sin datahall där kopplingen mellan avancerade flygtekniska krav och den civila utvecklingen visades upp - den civila teknikutvecklingens betydelse för regionen kunde nu ses ur ett bredare perspektiv.

Ett europeiskt centra för medicinteknisk forskning hade hamnat i Sverige, i Europas utkanter, och mot alla odds utanför de traditionella storstadsregionerna i Sverige.

En helt osannolik utveckling om någon ställt frågan i mitten på 2010 talet!

I Näringslivs ranking hamnade regionen på första plats – byggbar mark fanns förplanerad, kommunernas processer för att behandla företagsförfrågningar var intrimmad, personalens attityder fick högsta betyg och kompetensförsörjning var en ickefråga!

God tillväxt i hela regionen, även dess utkanter, gick att förena med kraven på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet – det var nu regionen ett exempel på! Effektiva kollektiva samfärdsmedel gjorde skillnad - i region Östra Götaland fanns inte längre några avfolkningskommuner!

Samspelet mellan stora och små kommuner hade utvecklats till en styrka för regional tillväxt. Det goda näringslivsklimatet blev omtalat av små och stora företag i regionen och gjorde dem till regionens bästa marknadsförare.

Samverkan med företagen i regionen och god förståelse för företagande i stort som smått kännetecknande kommunernas arbete. **Nyckelorden för framgång var regional samverkan, funktionella stråk i kollektivtrafiken, skolor med både bredd och spets, attraktiva boendemöjligheter, forskningsprogram och företagande på hög internationell nivå** som i sin tur attraherade kompetenta resurser och gjorde regionen attraktiv för nya etableringar.

2027 korades Region Östra Götaland till landets andra snabbast växande region efter Stockholm – efter idogt arbete och god förståelse för näringslivsfrågor så matchade nu regionen de bästa i landet!